

АНАЛІЗ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ ДОЗВІЛЬНОЇ АНІМАЦІЇ У СУЧАСНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Ольга Літвінова-Головань, Лариса Безкоровайна

ДВНЗ «Запорізький національний університет»

Анотація:

У статті проаналізовано підготовку фахівців із дозвільної анімації в сучасних вищих навчальних закладах України. Проведене дослідження дало змогу порівняти рівень підготовки фахівців із дозвільної анімації у вишах України з рівнем підготовки таких же спеціалістів у вищих навчальних закладах Європи. Дійдено відповідних висновків і окреслено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова:

підготовка фахівців; дозвільна анімація; анімаційна діяльність; туристична анімація.

Аннотация:

Литвинова-Головань Ольга, Безкоровайна Лариса. Анализ подготовки специалистов по досуговой анимации в современных высших учебных заведениях Украины.

В статье проанализирована подготовка специалистов по досуговой анимации в высших учебных заведениях Украины. Проведенное исследование дало возможность сравнить уровень подготовки специалистов по досуговой анимации в Украине с уровнем подготовки таких же специалистов в высших учебных заведениях Европы. Сделаны соответствующие выводы и определена перспектива дальнейших исследований.

Ключевые слова:

подготовка специалистов; досуговая анимация; анимационная деятельность; туристическая анимация.

Resume:

Lytvynova-Holovan Olha, Bezkorovaina Larisa. Analysis of training experts for leisure-time animation in modern higher educational institutions of Ukraine.

The article represents the analysis of training experts for leisure-time animation in higher educational institutions of Ukraine. This study made it possible to compare the level of training of leisure-time animation experts with the level of training of similar experts in higher educational institutions in Europe. Conclusions and certain prospects for further research have been made.

Key words:

experts training; recreational animation; animation activities; tourist animation.

Постановка проблеми. Підготовка професійних фахівців із дозвільної анімації є важливим чинником розвитку суспільства в соціально-економічній сфері. Сьогодні у сфері туристичного та дозвільного бізнесу України відбуваються досить фундаментальні зрушення: розпочався відхід від стандартів радянської системи та перехід на європейський рівень обслуговування, зокрема й обслуговування у сфері дозвілля. У зв'язку з тим, що сьогодні відбувається «європеїзація» закладів і фірм туристичного й дозвільного обслуговування, фахівці цієї сфери потребують більш високого рівня підготовки, який дав би змогу їм стати більш компетентними.

Ми вважаємо, що дослідження стану та рівня підготовки фахівців із дозвільної анімації допоможе визначити можливі недоліки та знайти шляхи вдосконалення професійної освіти фахівців цієї сфери.

Туристична й дозвільна діяльність є невіддільними складниками суспільного життя населення майже всіх більш-менш розвинених країн. Важко переоцінити ту роль, яку виконує в нашому житті дозвільна діяльність. Адже від того, чим ми заповнюємо свій вільний час, залежить наш духовний, фізичний та емоційний стан. Очевидно, що правильно побудована програма дозвілля буде мати великий вплив на всі сфери розвитку людини, такі, як культура, духовність, фізичний стан і найважливіше – здоров'я.

Усе це дало поштовх для виникнення нового напряму туристичної та дозвільної діяльності – анімації. На сьогодні цей напрям активно розвивається в усьому світі, як засіб конкурентної боротьби між подібними за рівнем облаштування та сервісу готелями, туристичними та розважальними комплексами.

Слід звернути увагу й на те, що з кожним роком все більше наших туристів обирають для свого відпочинку закордонні курорти, країни та міста, які мають культурну та історичну значущість у всьому світі. Така увага туристів пострадянського простору до іноземних курортів зумовлює великий попит на фахівців туристичної та дозвільної анімації, які добре знаються на звичках, менталітеті, мові та культурі потенційних клієнтів таких туристичних фірм. Створені навіть спеціальні анімаційні програми роботи за кордоном, які є дуже популярними серед української молоді [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичними засадами дослідження слугували праці вітчизняних і зарубіжних авторів у таких напрямах: дозвільна діяльність дітей (В. Бочарова, О. Газман, Г. Євтеїва, А. Мудрик, В. Пименова, В. Полукаров); підготовка фахівців із туристичної анімації (А. Чукалова, Ю. Геніуш, В. Федорченко, Т. Дьорова, Т. Трусова); підготовка фахівців сфери дозвілля за кордоном (З. Богатова, Р. Костецки, Є. Мамбеков); підготовка фахівців сфери дозвілля в умовах європейської інтеграції (С. Жарая, О. Джафарова); організація дозвілля у вищих

навчальних закладах (С. Пішун, Н. Кмінська, О. Кулеба, О. Кін.); дозвіллезнавство (В. Й. Бочелюк, В. В. Бочелюк) [3, с. 6].

Формулювання цілей статті. Визначені аспекти проблеми окреслюють мету статті, яка полягає в аналізі освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки майбутніх фахівців із дозвільної анімації в сучасних вищих навчальних закладах України.

Реалізація мети передбачає виконання таких завдань: визначити перелік вищих навчальних закладів України, які спеціалізуються на підготовці фахівців із дозвільної анімації або подібних до них фахівців; порівняти деякі аспекти професійної підготовки фахівців із дозвільної анімації в Україні з відповідною професійною підготовкою у вищих навчальних закладах Європи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наше дослідження присвячено аналізу професійної підготовки фахівців саме з дозвільної анімації.

Серед науковців і сьогодні немає одностайності у тлумаченні поняття «дозвілля». Так, під дозвіллям розуміють:

– поділ часу на робочий і позаробочий, коли «дозвілля» і «позаробочий час» розглядають як одне й те саме;

– ототожнення понять «дозвілля» та «вільний час»;

– дозвілля – це частина вільного часу, відпочинок та розваги, пов'язані з розвитком особистості.

Сьогодні можна виділити багато різноманітних типологій дозвілля, серед яких найбільш значущими є: поділ дозвілля на діяльне, щоденне, щотижневе, відпусткове, святкове, домашнє, індивідуально та колективно організоване.

Отже, дозвілля – це час, який не зайнятий основною роботою та побутовими проблемами, час який людина може використовувати для відпочинку, оздоровлення, розваг і хобі.

Науково доведено, що будь який вид цілеспрямованої людської діяльності за умови перетворення останньої на самодіяльність, тобто

на діяльність, вільну від зовнішнього примусу, стає основою розвитку особистості. Анімаційна діяльність є одним із важливих засобів долучення людей до культури, вона породжує в них нові потреби, насамперед потреби у творчості.

У сучасному світі є декілька напрямів професії аніматора:

– аніматор-мультиплікатор – це людина, яка працює у сфері мультиплікації (дає життя мальованим картинкам);

– аніматор у бізнесі – це людина, діяльність якої спрямована на збільшення продажів товару (промоутер);

– аніматор дозвілля – це людина, яка організовує та проводить різноманітні культурно-масові, розважальні заходи (організатор дозвілля).

А. Чукалова під аніматором розуміє людину, яка займається організацією культурного дозвілля відпочивальників: організовує рухливі ігри на свіжому повітрі вдень, проводить різноманітні конкурси, вечірки, шоу та дискотеки ввечері. Аеробіка, фітнес, плавання та інші види спорту входять до сфери діяльності фахівця з дозвільної анімації. Також приділяється увага організації окремих розважальних програм для дітей [4].

Дозвільна анімація – це вид діяльності, спрямований на відновлення духовних і фізичних сил людини. Дозвільні програми, що мають рекреаційні цілі, можуть реалізовуватися як туристичними і курортними закладами для туристів, відпочивальників і гостей, так і закладами дозвілля для місцевих жителів. Це дає нам право твердити, що поняття «дозвільна анімація» є набагато ширшим за поняття «туристична» та «готельна» анімація.

Л. Курило у своїй роботі «Теорія та практика анімації. Теоретичні основи туристичної анімації» наводить свій варіант типології дозвільної анімації (таблиця 1). До всіх видів анімаційної діяльності вона додає поняття «оздоровча», підкреслюючи тим самим, що анімаційна діяльність виконує оздоровчу та рекреаційну функції.

Таблиця 1

Типологія анімаційної діяльності

Види дозвільної анімації	Форми анімаційних занять
Туристично-оздоровча	Похід, туристичний зліт, туристичні змагання
Спортивно-оздоровча	Спортивні змагання, фітнес, естафети, спартакіади
Видовищно-оздоровча	Свято, конкурс, фестиваль, ярмарок, дискотека
Пізнавально-оздоровча	Екскурсії, лекції, бесіди, вікторини, навчання видів спорту, танців, ремесел
Комплексна	Комбінована екскурсія, похід вихідного дня, участь у шоу-програмі та інші.

Найчастіше фахівцями з дозвільної анімації стають випускники педагогічних інститутів та інститутів культури. Проаналізувавши вимоги роботодавців у цій сфері, ми визначили основні критерії відбору фахівців і вимоги, що висуваються до майбутніх спеціалістів туристичної та дозвільної анімації. Фахівець з анімаційної діяльності повинен бути комунікабельним, енергійним, всебічно розвиненим, мати достатній обсяг знань і вмінь, потрібних йому для виконання всіх обов'язків. До обов'язків аніматора належать:

- зустріч і привітання гостей;
- проведення різноманітних спортивних заходів (ранкова гімнастика, фітнес і аеробіка, аквааеробіка, естафети та змагання з різних видів спорту);
- проведення конкурсів та інтелектуальних вікторин;
- участь у вечірніх розважальних шоу-програмах;
- допомога у проведенні екскурсій;

– спілкування з гостями протягом усього дня.

– також аніматорам бажано знати іноземні мови (одну або більше) [1, с. 5].

Зазначимо, що в дозвільній анімації можлива спеціалізація. Наприклад, дитячі аніматори (працюють із дітьми віком від 4 до 14 років), аніматори вечірніх шоу-програм (вони не беруть участь у денних спортивних заходах і рухливих іграх, мають музичну або театральну освіту), спортивні аніматори (проводять усі заходи, пов'язані зі спортом та активним туризмом). Але роботодавці більш схильні до універсальних аніматорів, таких, які могли б розважати і дітей, і дорослих; могли б заспівати або зіграти на музичному інструменті й так само могли проводити спортивні заходи, добре знали історію та традиції країни, у якій вони працюють [1].

Розподіл видів діяльності аніматорів наведено на рис. 1.

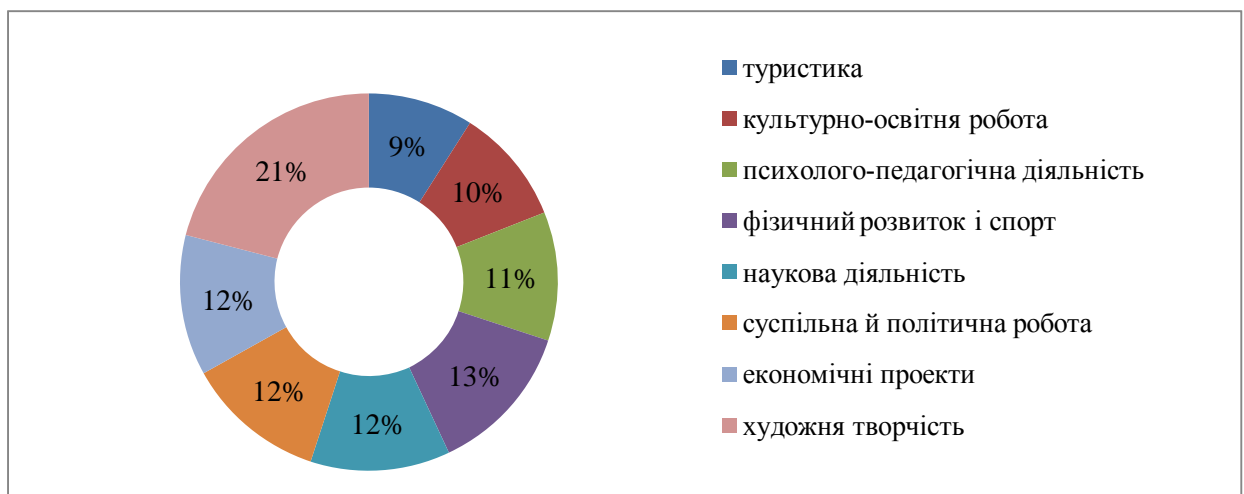

Рис. 1. Види діяльності аніматорів

Зважаючи на такий великий обсяг обов'язків, зрозуміло, що фахівець із дозвільної анімації повинен мати високий кваліфікаційний рівень підготовки.

Перед тим, як визначити стан кваліфікаційної підготовки фахівців із дозвільної анімації в Україні, ми зробили аналіз стану підготовки фахівців із дозвільної анімації за кордоном.

Так, Р. Костецьки уклав класифікацію професійної освіти у сфері підготовки фахівців з організації дозвільної діяльності в закордонній теорії і практиці. У своєму дослідженні вчений дійшов висновку, що в сучасних розвинених країнах є багато різноманітних професій,

пов'язаних з організацією та проведенням дозвільних заходів.

Розмаїття професій визначає і різноманітні пріоритети у відповідних сферах компетенції. Так, наприклад, в Америці педагоги дозвілля більше займаються плануванням вільного часу відпочивальників; у Німеччині соціальні педагоги-організатори дозвілля активізують дозвільну діяльність місцевих жителів, аніматори із Франції приділяють увагу самоорганізації дозвільних закладів. Кожна закордонна держава має свою концепцію підготовки фахівців сфери дозвілля. Її основні форми та методи відображають національну культуру, традиції, специфіку суспільного та історичного розвитку. Тому наголосимо, що цілковите наслідування

закордонних технологій освіти є помилковим і задалегідь приречене на поразку. Освіта – це насамперед джерело власної культури, її унікальності та багатства [4, с. 7].

Загалом майбутні фахівці з педагогічної анімації здобувають освіту на педагогічних факультетах, де є предмет «Педагогіка дозвілля».

Також є окремі курси, такі, як: «Мистецтвознавство», «Фізичне виховання», «Здоров'язбережувальні технології». Для порівняння, деякі відомості про кількість навчальних закладів зі спеціальностями сфери дозвільної діяльності у країнах Європи наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

Навчальні заклади, що готують фахівців для сфери дозвілля у країнах Європи

Країна	Кількість років навчання	Кількість вишів	Спеціальності
Україна	3-5	224	Готельно-ресторанна справа Туризм Культура Фізичне виховання, спорт, здоров'я
Франція	2-8	138	Туризм Організація розваг Культура та спорт Організатор дозвілля – вихователь Педагог – менеджер із туризму, культури та відпочинку
Швеція	2-4	56	
Німеччина	4-6	54	

Якщо розглянути ситуацію у цій сфері детальніше, то в Україні маємо такі результати: готельно-ресторанної справи навчають у 41 вищому навчальному закладі; туризм вивчають у 70 вищих навчальних закладах; культуру (менеджмент соціокультурної діяльності) – у 6 вищих навчальних закладів; фізичне виховання, спорт, здоров'я – у 107 вищих навчальних закладах.

Незважаючи на розбіжності в кадровій політиці закордонних держав, загальним є те, що в основу професійної підготовки фахівців із дозвільної анімації покладені дві фундаментальні концепції – ідея професійності та ідея прав людини.

Освіту у сфері дозвільної діяльності можна здобути в навчальних закладах або на відповідних курсах за умов наявності вищої освіти та практичного досвіду роботи у сфері дозвілля та туризму. Вищі закордонних держав проходять акредитацію, яка передбачає всі процедурні та організаційні критерії, які необхідні для ефективного реалізації навчального процесу. Акредитація – це статус, який надають академічному інституту або програмі, що відповідають основним критеріям якості освіти. Метою акредитації є гарантована якість програм і допомога в їх удосконаленні. Програми, які подаються на акредитацію, підлягають суворій оцінці та вивченню рецензій [1, с. 5].

Більша частина навчальних програм і дозвільної діяльності діє на факультетах фізичного виховання, але останнім часом на такі програми можна натрапити й у закладах, які готують фахівців готельного менеджменту, театрального мистецтва, а також фахівців зі сфери охорони здоров'я людини. Напрями освітнього процесу поділилися за орієнтацією на педагогіку (анімація) та економіку (менеджмент). Але найчастіше фахівців для сфери дозвілля готують педагогічні виші.

У зарубіжних програмах значна частина навчального процесу відводиться практичному навчанню: наприклад, у Франції обсяг практичного навчання становить 55-65 % від усього навчального процесу, у Великобританії – 50%, в Італії – 40%, у Німеччині – 35-40%, у Бельгії – 30%, у Польщі – 20-25%. В Україні на практичну частину навчання припадає близько 15-18% і не всі вищі навчальні заклади України можуть організувати для своїх студентів практику за кордоном.

Практичне навчання є важливим складником процесу професійної адаптації та сприяє виявленню набутих у навчальному закладі знань, умінь і навичок з урахуванням умов самостійної діяльності студента, формує професійну готовність до виконання ним реальних практичних завдань.

Автори досліджень у сфері дозвільної анімації (В. Сластьонін, Р. Костецьки, О. Харитонов, М. Журавльова) виділяють чотири напрями освіти й відповідні до них галузі професійної діяльності (таблиця 3) [8].

Таблиця 3

Напрями професійної освіти у сфері дозвільної діяльності

Напрями професійної освіти	Спеціалізація	Сфера професійної діяльності
Педагогіка дозвілля	Організація дозвілля різних вікових і соціальних груп	Молодіжні центри, секції, клуби, дитячі оздоровчі табори, дитячі розважальні центри, центри розвитку дитини
Педагогіка культури	Організація культурно-масових видовищних заходів	Театри, музеї, культурні центри, музичні та художні школи
Масовий спорт, фізична культура	Організація занять спортом, фітнесом, фізичною культурою, оздоровлення	Спортивні майданчики, зали, парки, клуби
Туризм	Організація активного відпочинку, відпусток, канікул	Готелі, центри екскурсій, позаміські пансіонати, бази відпочинку, санаторії

Зрозуміло, що метою сучасної професійної освіти є підготовка кваліфікованого працівника, який відповідає необхідному рівню та профілю діяльності. Він повинен мати змогу конкурувати на ринку праці, бути компетентним у своїй галузі. Однак у сучасній професійній освіті є певні проблеми, які впливають на якість і результати підготовки фахівців для сфери дозвільної діяльності. Найвний розрив між знаннями, уміннями та навичками студентів і мінливими потребами реального життя. Навіть німецькі вчені В. Нарштедт і Ю. Зендерман наголошують на тому, що, незважаючи на суспільну потребу у висококваліфікованих фахівцях для сфери дозвілля, більшість професій цієї сфери, зокрема й дозвільної анімації, ще повністю не сформовані.

Державні програми підготовки фахівців із дозвільної анімації мало орієнтуються на потреби ринку праці. Для того, щоб здобути необхідний рівень знань, потрібних для роботи у сфері дозвільної діяльності на батьківщині та за кордоном, майбутні фахівці мають пройти декілька різних курсів підготовки. Але не всі

вищі навчальні заклади України можуть це запропонувати.

Висновки. Отже, проведений аналіз наукової літератури та власний досвід у сфері порушеної в дослідженні проблеми, дає змогу констатувати, що вдосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців із дозвільної анімації у вишах України є актуальною проблемою вітчизняної вищої школи. Ми з'ясували, що наявний певний розрив між знаннями, уміннями й навичками, яких студенти набувають у вишах, і потребами реального життя. Саме тому метою навчання майбутніх фахівців із дозвільної анімації у вищих навчальних закладах України має стати підготовка висококваліфікованих компетентних працівників, спроможних конкурувати на сучасному ринку праці.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні інших аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців із дозвільної анімації та пошуку дієвих шляхів розв'язання наявних проблем їхньої підготовки в сучасних вищих навчальних закладах України.

Список використаних джерел

1. Байлик С.І. Організація анімаційних послуг в туризмі: Навчальний посібник / С.І. Байлик, О.М. Кравець. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 197 с.
2. Бочелюк В.Й. Дозвіллезнавство. Навчальний посібник / В.Й. Бочелюк, В.В. Бочелюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.
3. Жарая С.Б. Підприємства «економіки мережі» та сучасні навчальні технології / С.Б. Жарая // Регіон. перспективи. – 2002. – № 2(21). – С. 83–85.

References

1. Bailyk, S. I., Kravets, O. M. (2008). *Organization of animation services in tourism*. Kharkiv: KSAME. [in Ukrainian].
2. Bocheliuk, V. Y., Bocheliuk V. V. (2006). *Leisure-time activity*. Kyiv: Centre of educational literature. [in Ukrainian].
3. Zharaya, S. B. (2002). Enterprises of the "network economics" and modern learning technologies. *Regional prospects*. 2 (21). 83-85. [in Ukrainian].

4. Петрова І.В. Дозвілля в зарубіжних країнах. Підручник / І.В. Петрова. – К.: Кондор, 2005. – 408 с.
5. Aventura Guide [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://aventuraguide.ru/index/opisanie_programmy_are/0-24
6. Bildungsangebot-Veranstaltungen 2010-2011. Kunden und Bürgerorientierung [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dbbakademie.de/seminare.html?category=Q&grobthema=KB>
7. Osvita.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/vnz/guide/bachelors-degree.html>
8. Prostudyinternational [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prostudy.org.ua/rabota-animatorom-turkey.html>
4. Petrova, I. V. (2005). *Leisure-time in foreign countries*. Kyiv: Kondor. [in Ukrainian].
5. *Aventura Guide*. Retrieved from: http://aventuraguide.ru/index/opisanie_programmy_are/0-24 [in Russian].
6. *Bildungsangebot-Veranstaltungen 2010-2011. Kunden und Bürgerorientierung*. Retrieved from: <http://www.dbbakademie.de/seminare.html?category=Q&grobthema=KB> [in Germany].
7. *Osvita.ua*. Retrieved from: <http://ru.osvita.ua/vnz/guide/bachelors-degree.html> [in Ukrainian].
8. *Prostudyinternational*. Retrieved from: <http://prostudy.org.ua/rabota-animatorom-turkey.html> [in English].

Рецензент: Павленко А.І. – д.пед.н., професор

Відомості про авторів:

Літвінова-Головань Ольга Павлівна
Безкорвайна Лариса Вікторівна
ДВНЗ «Запорізький
національний університет»
вул. Жуковського, 66
м. Запоріжжя, Україна, 69600

doi:10.7905/нвмдпу.v1i12.953

Надійшла до редакції: 20.10.2014 р.

Прийнята до друку: 19.11.2014 р.